

Vier patiënten met erysipeloïd na sectie

Erysipeloïd (vlekziekte) wordt als beroepsziekte af en toe gezien bij veehouders en dierenartsen. Vanwege het beperkte aantal gevallen zullen huisartsen en ziekenhuisartsen zelden met de ziekte geconfronteerd worden en de verschijnselen niet altijd herkennen.

MERLIJN KENSE, dierenarts pluimvee Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), DAAN NOTERMANS, arts-microbioloog, Centrum Infectieziektebestrijding, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

Erysipeloïd is een ziekte die bij zowel de mens als het dier ziekteverschijnselen kan veroorzaken. De ziekte wordt veroorzaakt door de bacterie *Erysipelothrix rhusiopathiae*. Andere benamingen van de ziekte zijn onder andere visroos en vlekziekte. De ziekte wordt vooral gezien bij slachthuispersoneel, personeel in de visverwerkende industrie, veehouders en dierenartsen. Naast de lokale huidinfectie kan ook een gegeneraliseerde huidinfectie en een bloedvergiftiging optreden die vaak gepaard gaat met hartklepontsteking. Bij dieren (met name varkens en pluimvee) wordt de ziekte vooral aangeduid als vlekziekte.

Huisartsen worden tegenwoordig minder met de ziekte geconfronteerd door technologische verbeteringen van het slachten en verwerkingsproces en de lagere incidentie van vlekziekte bij varkens, waardoor ze deze minder goed kennen. Wel wordt de ziekte de laatste jaren af en toe gediagnosticeerd bij kippen, in het bijzonder bij leghennen met uitloop. Bij leghennen zien we een, periodieke, verhoogde uitval, diarree en een productiedaling. Op sectie vertonen deze dieren een beeld

van een bacteriële bloedvergiftiging met een gezwollen lever, nieren en milt. Opmerkelijk is dat de aandoening met name in de herfst en wintermaanden wordt aangetroffen.

Vier mensen besmet geraakt

Het is in de pluimveehouderij gemeengoed om bij een verhoogd sterftepercentage zieke en gestorven dieren voor sectie aan te bieden bij de praktiserende dierenarts of de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD). De laatste jaren is een toename van het aantal gevallen van vlekziekte gediagnosticeerd bij leghennen in de sectiezaal van de GD. In de laatste jaren zijn er bij de sectie van met *E. rhusiopathiae* besmette leghennen of kalkoenen zeker vier mensen besmet geraakt. Alle gevallen zijn besmet geraakt via een verwonding in de hand. In de kaders wordt het verloop van de aandoening bij deze vier patiënten beschreven.

Huisarts erop attenderen

De beschreven casussen laten zien dat erysipeloïd als beroepsziekte nog steeds voorkomt. De betreffende patiënten brachten dit met de veterinaire bevindingen

Patiënt A, student Diergeneeskunde

Patiënt A, betrof het een student Diergeneeskunde die als onderdeel van zijn opleiding bij de GD onderwijs genoot. De student is op een woensdag tijdens sectiehandelingen besmet na het zichzelf prikken met het mes of een schaar en kwam op vrijdag op de universiteit met een pijnlijke, licht gezwollen duim (zie figuur 1) waarbij de lymfevaten te vervolgen waren tot in de oksel. Door de pluimveedierenarts van de universiteit werd de relatie gelegd met vlekziekte. Bij navraag bij de GD is bevestigd dat hij in contact was geweest met leghennen, waarbij vlekziekte was gediagnosticeerd. De student is met diagnose en antibiogram van de pluimvee-sectie direct doorgestuurd naar het ziekenhuis. In het ziekenhuis heeft geen bevestiging van de diagnose met behulp van een kweek plaatsgevonden. De student heeft wel een kuur met een antibioticum gekregen. Op zaterdag was de student van zijn klinische klachten af, maar heeft door omstandigheden pas maandag de rest van de kuur kunnen afmaken. De vrijdag hierna ontstond een vergelijkbare infectie aan de duim van de andere hand. Waarschijnlijk heeft de student ook aan deze hand een wondje gehad. Op zaterdag heeft hij op de spoedeisende hulp opnieuw antibiotica voor 10 dagen meegekregen. Dit bleek uiteindelijk effectief.

Licht rode en gezwollen duim van patiënt A.
FOTO: GD

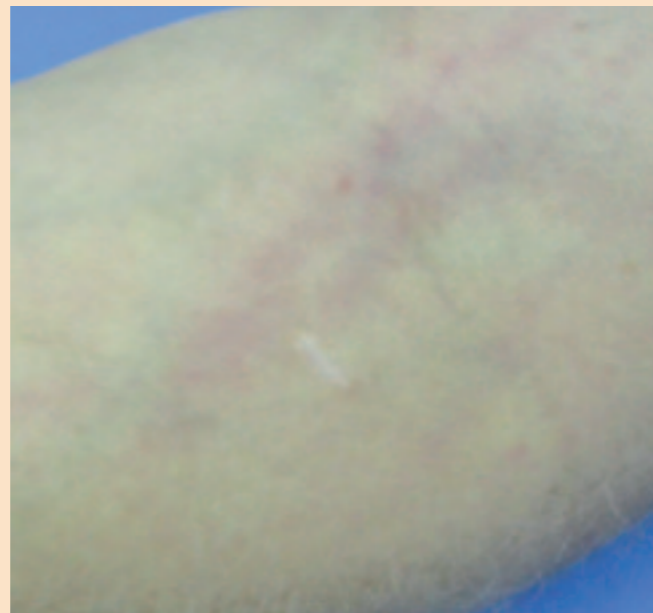
Patiënt B, medewerker sectiezaal

Patiënt B betrof een sectiezaalmedewerker die op een donderdag besmet is geraakt, een laesie ontwikkelde op de plek van een verwonding en in het weekend steeds meer jeuk kreeg. Op maandagmorgen was de duim rood, gezwollen en pijnlijk (zie figuur 2). Tevens waren

ook hier de lymfevaten duidelijk te zien (zie figuur 3). Ook hier is de waarschijnlijkheidsdiagnose erysipeloïd door de pluimveepatholoog gesteld en is de man met deze diagnose naar de huisarts verwezen. Een orale kuur van 10 dagen met een antibioticum was effectief.

Rode ontstoken en gezwollen duim van patiënt B.
FOTO: GD

Ontstoken lymfevaten van patiënt B.
FOTO: GD

gen in als waarschijnlijkheidsdiagnose. Daarbij gebruiken zij de veterinaire benaming vlekziekte ook voor de humane ziekte. Gezien het beperkte voorkomen zullen huisartsen en ziekenhuisartsen niet vaak met de ziekte geconfronteerd worden, waardoor de diagnose in eerste instantie gemist kan worden. Wel wordt de ziekte genoemd in de NHG-standaard 'Bacteriële huidinfecties' met als eerste keus behandeling penicilline. Het is daarom van groot belang dat bij vergelijkbare afwijkingen, zoals op de foto's te zien, de huisarts geattendeerd wordt op een intensief contact met (ziek) pluimvee en dat vlekziekte tot de mogelijkheden behoort.

Verschijnselen en bestrijding

De meeste mensen krijgen de aandoening via een porte d'entrée, zoals een bestaand wondje of een huidbeschadiging bij een contact met een aangetast dier. Na één tot twee dagen ontstaat een laesie ter plaatse door rode vlekken met vochtophoping, met scherp omschreven verheven randen. De plek begint te jeuken en er kan een brandend gevoel optreden. De huid zwelt, krijgt een blauwrode kleur en is (zeer) pijnlijk. Uitbreiding van de infectie naar de lymfeknopen kan optreden. Tijdens dit proces kunnen elders op het lichaam vergelijkbare huidlaesies ontstaan. Blaasjes, bulten en bloederige wonden kunnen ook voorkomen. In sommige gevallen treedt er een bloedvergiftiging en hartklepontsteking op. Van de hartklepontsteking is

een hoge sterfte van 38 procent beschreven; dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door een onjuiste medicatie. De infectie kan goed bestreden worden met antibiotica, waarbij penicilline als eerste keus worden genoemd.

Zoönose

De ziekte wordt niet overgedragen door het eten van eieren of vlees van besmette dieren. *E. rhusiopathiae* is ruim honderd jaar geleden al geïsoleerd als de verwekker van vlekziekte bij varkens. De bacterie

ziekte ook beschreven bij andere vogels, zoals eenden, ganzen, fazanten, kwartels en parelhoenders. Bij varkens wordt de ziekte tegenwoordig minder gezien door vaccinatie en het binnen houden van de dieren. De GD ziet de ziekte de laatste jaren in steeds meer gevallen bij kippen en in het bijzonder bij leghennen met uitloop. De aanwezigheid van knaagdieren (ratten en muizen) lijkt hierbij een rol te spelen. Over de periode van eind 2007 tot en met begin juni 2013 gaat het om uitbraken op 52 bedrijven. §

Het is belangrijk de huisarts erop te attenderen als er intensief contact is met vee

komt algemeen voor in de omgeving en is zeer resistent tegen omgevings- en chemische invloeden. De overlevingstijd in de grond varieert volgens verschillende bronnen van veertig dagen tot enkele jaren, mede afhankelijk van temperatuur en pH van de grond. Vlekziekte is beschreven bij verschillende diersoorten, maar is vooral bekend bij varkens, schapen en kalkoenen. De ziekte kan ook voorkomen bij reptielen en vissen. Naast kalkoenen en kippen is de

Patiënt C, medewerker sectiezaal

Patiënt C, wederom medewerker werkend in de sectiezaal van GD, raakte op een donderdag besmet via een reeds bestaande verwonding op de hand. Vrijdag kreeg hij de eerste verschijnselen in de vorm van een kleine verhevenheid ter plaatse van de verwonding. Op dinsdag werd de pluimveepatholoog van de GD met de laesie geconfronteerd en heeft de waarschijnlijkheidsdiagnose erysipeloïd gesteld op basis van de resultaten van de kweken van de dieren waarmee de medewerker in contact is geweest. De medewerker is met een begeleidende brief verwezen naar zijn huisarts. Deze huisarts herkende het beeld niet, maar na tonen van de brief en beperkt literatuuronderzoek van het ziektebeeld, heeft de arts een orale kuur van 8 dagen met een antibioticum voorgeschreven. Deze behandeling bleek effectief.

Patiënt D, dierenarts

Patiënt D was een pluimveedierenarts die op een donderdag bij kalkoenen een sectie had gedaan waarbij een botsplinter onder de nagelriem van de duim was geschoten. Voor verder onderzoek zijn de kalkoenen voor sectie aangeboden aan de GD waar de diagnose vlekziekte is gesteld. Vrijdag werd de verwonde duim van de dierenarts pijnlijk en paars. De huisarts schreef een nat verband voor met het advies om de duim te koelen. Zaterdag verergerde de situatie en is er na telefonisch overleg door de huisarts een penicilline kuur voorgeschreven. Op dinsdag was de pijn wel weg, maar was de huidlaesie niet kleiner geworden. Vanuit de aangetaste huidlaesie kon *E. rhusiopathiae* nog gekweekt worden en is een antibiogram gemaakt. Hieruit bleek deze gevoelig voor een penicilline. Ondertussen was de kuur veranderd in een kuur van 10 dagen met een ander antibioticum, waartegen de bacterie ook gevoelig was, die de dierenarts naar eigen inzicht in 7 dagen heeft ingenomen om te compenseren voor zijn hoger dan gemiddelde lichaamsgewicht. De infectie is hierna niet meer terug gekeerd.